

**UKREPI
AKTIVNE
POLITIKE
ZAPOSLOVANJA
ZA MLADE**

**Sindikati Mladi plus
Dalmatinova 4
1000 Ljubljana
info@mladiplus.si
Izdal: Sindikat Mladi plus
OKTOBER 2017
Naklada: 900**

Brošura je nastala v okviru projekta
Kažipot do dostojnega dela. Naložbo
sofinancirata Republika Slovenija in
Evropska unija iz Evropskega social-
nega sklada.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

KAZALO

Brošuri na pot 3
Jamstvo za mlade 4
Trajno zaposlovanje mladih 8
Delovni preizkus 10
Priložnost zame v nevladnih organizacijah 12
Javna dela 13
Usposabljanje na delovnem mestu 14
Povračilo prispevkov delodajalcem na območjih z visoko brezposelnostjo 17
Vajeništvo 18
Vračilo prispevkov delodajalca za prvo zaposlitev 21
Uporabne povezave 22

BROŠURI NA POT ...

Teoretično gledano je Aktivna politika zaposlovanja (APZ) eden od ukrepov, s katerim lahko država na trgu dela prispeva k povečevanju zaposlenosti in zmanjševanju brezposelnosti. Pri tem so ukrepi APZ praviloma implementirani skupaj z drugimi politikami (politikami trga dela, delovnopravno zakonodajo, politikami izobraževanja, ekonomskimi politikami itd.), relevantnimi za trg dela v določeni državi. Obenem pa morajo odgovorni pri izvajanju določiti jasne usmeritve izvajanja ukrepov APZ, ki so tesno povezani z razmerami na trgu dela in drugimi strateškimi usmeritvami države.

Praktično gledano smo pričujočo brošuro o ukrepih APZ namenili delodajalcem (delodajalskim združenjem in organizacijam ter posameznim podjetjem) z namenom spodbuditi zaposlovanje mladih. Z njo želimo doseči boljše ozaveščenost delodajalcev in njihovo poznavanje ukrepov, ki spodbujajo prav zaposlovanje mladih – tako ukrepov Jamstva za mlade kot širše ukrepov APZ za mlade. V sami brošuri smo najprej naredili kratko predstavitev sheme Jamstvo za mlade (JzM), razložili njen nastanek in širši kontekst razmer na trgu dela. V nadaljevanju pa smo, kar predstavlja tudi najboljše del brošure, predstavili nekaj najbolj pomembnih in za delodajalce najbolj zanimivih ukrepov APZ z vsemi potrebnimi informacijami, od vsebine ukrepa, finančnih okvirjev do pogojev za prijavo in podobno.

Iskreno verjamemo, da bo pričujoča brošura uporabna za vse strani na trgu dela: od mladih, ki nanj vstopajo in se nadejajo dostojnih zaposlitev, ki bi jim omogočile spodobno življenje, do delodajalcev, ki iščejo najboljše kadre za svojo dejavnost.

JAMSTVO ZA MLADE

Ukrepe aktivne politike zaposlovanja (APZ) za mlade največkrat prepoznamo v obliki sheme Jamstvo za mlade. Gre za seznam ukrepov, ki jih je Evropska komisija oblikovala za spodbujanje zaposlovanja mladih v državah članicah Evropske unije. S sprejetjem ukrepov omenjene sheme država Slovenija jamči, da bo vsaki mladi osebi v starosti od 15 do 29 let, v štirih mesecih po prijavi v evidenco brezposelnih oseb pri Zavodu RS za zaposlovanje (ZRSZ), ponujena kakovostna ponudba za:

- zaposlitev,
- nadaljevanje šolanja,
- vajeniško mesto,
- pripravništvo oziroma delovno prakso.

Jamstvo za mlade je uveljavljeno v celotni Evropski uniji in pomaga izboljšati življenje milijonom mladih Evropejcev in Evropejk. Od januarja 2014 do danes je bilo na evropski ravni v shemo Jamstva za mlade vključenih 16 milijonov mladih¹.

10 milijonov mladih je sprejelo ponudbo za vključitev v shemo, večinoma je šlo za ponudbo za zaposlitev. Skoraj dve tretjini mladih, ki so leta 2015 izstopili iz sheme Jamstvo za mlade, je namreč sprejelo ponudbo za zaposlitev, izobraževanje, pripravništvo ali vajeništvo. Pobudo za zaposlovanje mladih je neposredno podprlo tudi več kot 1,6 milijona mladih v Evropski uniji².

Tri leta po uvedbi Jamstva za mlade se je delovanje trga dela za mlade občutno izboljšalo:

- število brezposelnih mladih v EU se je zmanjšalo za 1,8 milijona, število mladih, ki niso zaposleni ali vključeni v izobraževanje in usposabljanje, pa za 1 milijon
- brezposelnost mladih je dosegla vrhunec leta 2013, ko je znašala 23,7 odstotka, in se leta 2016 nato znižala na 18,7 odstotka

¹Vir: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=sl>

²Vir: prav tam

- delež mladih v starostni skupini od 15 do 24 let, ki niso zaposleni ali vključeni v izobraževanje in usposabljanje, se je zmanjšal s 13,2 odstotka leta 2012 na 11,5 odstotka leta 2015³.

Omenjene trende je sicer treba razumeti v okviru sezonskih sprememb na trgu dela, vendar Jamstvo za mlade z odpiranjem različnih možnosti vsekakor pospešuje zaposlovanje mladih.

Oblikovanje in izvajanje sheme pa obenem potrebuje tudi močno partnerstvo ključnih deležnikov, kot so javni organi oziroma pristojna ministrstva, območne enote Zavoda RS za zaposlovanje, združenja delodajalcev, sindikati, ponudniki poklicnega svetovanja, izobraževalne ustanove, službe za pomoč mladim, razna podjetja ipd.

Ključno vlogo pri Jamstvu za mlade ima zgodnje in hitro ukrepanje v podporo zaposlovanju mladih, nemalokrat pa so potrebne tudi strukturne reforme. Pri tem gre za spremembe zakonodaje, spremembe v izobraževalnem sistemu in krepitev zmogljivosti javnih zavodov za zaposlovanje, da lahko učinkovito izvajajo shemo Jamstva za mlade. Evropska unija je zato pri uvajanju nacionalnih shem Jamstva za mlade podprla vse države članice, in sicer z visokimi finančnimi sredstvi (ta so bila odvisna od stopnje brezposelnosti mladih v posamezni državi). Odgovorni so tako vsaki državi članici pomagali sooblikovati in uvesti nacionalni načrt izvajanja JzM. Obenem Evropska komisija spodbuja tudi izmenjavo najboljših praks med državami, zlasti s programom vzajemnega učenja iz evropske strategije zaposlovanja.

Nedavne analize nacionalnih shem so pokazale, da je njihova korist veliko večja od finančnih vložkov vanje. Skupni stroški uvedbe shem Jamstva za mlade v evrskem območju naj bi znašali 50 milijard evrov letno oziroma 0,39 odstotka BDP⁴. Če pa za zaposlovanje mladih ne bi namenili sredstev, bi bili stroški višji. Stroški podpore, izplačane mladim, ki niso zaposleni in niso vključeni v izobraževanje ali usposabljanje, ter s tem povezani stroški izpada dohodkov in davkov, v EU znašajo predvidoma 153 milijard evrov (1,21 odstotka BDP) na leto⁵. Niso pa vsi ukrepi Jamstva za mlade dragi. Za učinkovitejše in boljše sodelovanje med deležniki tako niso nujno potrebna znatna finančna sredstva.

³Vir. prav tam

⁴Vir. EUROFOUND - Social Inclusion of Young People

⁵Vir. Poročilo Eurofounda o brezposelnosti mladih

Da bo Jamstvo za mlade uspešno v praksi, morajo države pro-računska sredstva prednostno nameniti zaposlovanju mladih in tako preprečiti večje stroške in težave v prihodnosti. Evropska unija bo nacionalnim shemam namenila dodatna sredstva iz Evropskega socialnega sklada in pobude za zaposlovanje mladih.

V Sloveniji so ključno vlogo pri sooblikovanju Jamstva za mlade odigrale mladinske organizacije. Te so se v procesu kreiranja politik JzM močno aktivirale in zahtevale čim boljšo implementacijo ter vzpostavitev celovite politike aktivnega zaposlovanja mladih. Leta 2013 so se zavzemale za uvedbo Jamstva za mlade v Sloveniji, (so) oblikovale Izvedbeni načrt Jamstva za mlade za obdobje 2014-2015 in pripravile predloge za izboljšanje ukrepov JzM.

V začetku leta 2014 je slovenska vlada potrdila izvedbeni načrt Jamstva za mlade za leti 2014 in 2015 z namenom izboljšati položaj mladih na trgu dela.

V Sloveniji je bilo v letih 2014 in 2015 v okviru Jamstva za mlade izvedenih 36 ukrepov s ciljem izboljšati prehod iz izobraževanja v zaposlitev, vzpostaviti hitrejšo aktivacijo brezposelnih mladih in zmanjšanje njihove brezposelnosti. Načrtovanih vključitev mladih med petnajstim in devetindvajsetim letom starosti je bilo 19.374. Ukrepi so bili realizirani do določene točke, kar pomeni, da bo treba v prihodnje učinkovito obravnavati ne le brezposelnost na trgu dela, temveč tudi opazno povečevanje splošne negotovosti in prekarizacije. V zadnjih letih lahko namreč opazimo vse večjo prekarnost na trgu dela, predvsem med mladimi, kar je posledica večje fleksibilnosti trga dela in neprimernih ukrepov za zaposlovanje mladih.

Mladinske organizacije so tako skupaj komentirale Izvedbeni načrt Jamstva za mlade 2014 –2015 in predstavile svoj pogled na izvajanje sheme, evalvacijo ukrepov in dale priporočila za naprej.

Končni rezultat predstavlja dokument Jamstvo za mlade, ki ga v obdobju 2016 – 2020 sestavlja 54 ukrepov, ki naj bi izboljšali položaj mladih na trgu dela. V okviru sheme so združeni ukrepi različnih vladnih resorjev s ciljem izboljšati zaposljivost mladih in jih aktivirati na trgu dela.

Mladinske organizacije in ostali ključni deležniki (ministrstva, ZRSZ, Karierni centri itd.) spremljajo implementacijo Jamstva za mlade v okviru posebne delovne skupine.

Vse mladinske organizacije podpirajo izvajanje Jamstva za mlade, saj gre lahko za dober način oziroma mehanizem za zniževanje brezposelnosti mladih, vendar pod določenimi pogoji. Pomisleki obstajajo predvsem glede njegove implementacije. Predstavniki mladinskih organizacij namreč menijo, da imamo trenutno preveč kratkoročnih ukrepov, ki le povečujejo prekarnost, namesto, da bi spodbujali ustvarjanje novih delovnih mest in ob tem dolgoročnih, varnih in stabilnih zaposlitev.

V nadaljevanju smo pripravili pregled nekaterih ukrepov aktivne politike zaposlovanja.

TRAJNO ZAPOSLOVANJE MLADIH

Ukrep trajno zaposlovanje mladih je zasnovan v obliki subvencije v višini 5.000 €, ki jo prejme delodajalec za zaposlitev mladih, ki še niso dopolnili 30 let in so vsaj 3 mesece prijavljeni na Zavodu RS za zaposlovanje v registru brezposelnih oseb. Njihovo zaposlitev predlaga sam ZRSZ.

Pri napotitvi na ZRSZ upoštevajo predvsem poklic, izobrazbo, delovne izkušnje in veščine kandidatov, prednost pa bodo namenili mladim, ki:

- v zadnjih dveh letih še niso bili vključeni v noben program aktivne politike zaposlovanja,
- se soočajo s socialnimi in/ali zdravstvenimi ovirami,
- so dolgotrajno brezposelni.

Pri tem mora biti delovno razmerje sklenjeno za nedoločen čas. Mlade brezposelne mora delodajalec zaposliti za polni delovni čas, torej 40 ur oziroma ne manj kot 36 ur na teden. Za tako zaposlitev prejme 5000 €. Če pa želi delodajalec zaposliti invalidno osebo, jo lahko zaposli tudi s polovičnim delovnim časom, in sicer ne manj kot 20 ur na teden, vendar je v tem primeru sorazmerno nižja tudi subvencija.

Subvencijo delodajalcu nakaže ZRSZ, in sicer v dveh enakih delih. Prvi del po zaposlitvi in drugi del po izplačilu plače za štiriindvajseti mesec zaposlitve.

Pogoji, postopek sodelovanja, razpoložljiva sredstva, merila za ocenjevanje prijav in druga potrebna dokazila za pridobitev subvencije, roki, vzorec pogodbe, ki jo ZRSZ sklene z delodajalcem, so dostopni v javnem povabilu, ki je objavljen na spletni strani Zavoda RS za zaposlovanje.

Na ukrep trajno zaposlovanje mladih se lahko prijavijo delodajalci,

ki so pravne ali fizične osebe (ukrep je primeren tudi za samostojne podjetnike), so vsaj 12 mesecev vpisane v Poslovni register Slovenije (PRS) in imajo vsaj enega zaposlenega v zadnjih treh mesecih (če gre za pravno osebo), fizične osebe oziroma samostojni podjetniki pa imajo pogoje za uporabo ukrepa opredeljene v javnem povabilu.

Skupno število mladih, ki jih lahko prijavi delodajalec, je odvisno od števila oseb, prijavljenih v obvezno socialno zavarovanje, torej od števila njegovih zaposlenih.

Novo prijavo lahko delodajalec odda po tem, ko prejme odločitev ZRSZ glede prejšnjih prijav in ko so izvedene vse zaposlitve iz že podpisanih pogodb za izvedbo ukrepa.

Za obdobje med leti 2017 – 2021 je na voljo 27,7 milijona EUR, od katerih:

- 80 odstotkov sofinancira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada, 20 odstotkov sredstev pa zagotavlja Republika Slovenija;
- 63 odstotkov sredstev namenja za osebe oziroma mlade brezposelne s stalnim prebivališčem v kohezijski regiji Zahodna Slovenija, 37 odstotkov pa za osebe oziroma za mlade brezposelne s stalnim prebivališčem v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija.

V skladu z razpoložljivimi sredstvi je načrtovana zaposlitev 5.507 mladih brezposelnih iz celotne Slovenije za nedoločen čas.

Treba je vedeti, da mora delodajalec pred zaposlitvijo izvesti tudi javni razpis. Pred oddajo prijave na javno povabilo mora delodajalec pri ZRSZ objaviti prosto delovno mesto. Na podlagi tega napoti ZRSZ mlade brezposlene k delodajalcu. Po izteku roka za prijavo kandidatov pa mora delodajalec Zavod za zaposlovanje obvestiti o izboru osebe.

DELOVNI PREIZKUS

Program omogoča delovni preizkus brezposelnih in povračilo upravičenih stroškov izvedenega preizkusa, kar poteka na konkretnem delovnem mestu, še preden se delodajalec odloči o zaposlitvi. Pri tem lahko izbira, katere kandidate bo zaposlil.

Delovni preizkus je ukrep, ki delodajalcem omogoča:

- možnost, da preizkusijo kandidate za delo na konkretnem delovnem mestu in dobijo povrnjene upravičene stroške izvedenega preizkusa,
- možnost, da delodajalci preverijo znanje, veščine, delovne navade, spretnosti in odnos do dela kandidata za delo, preden ga uradno zaposli,
- možnost, da delodajalci preverijo, kako se posamezniki in posameznice vključujejo v samo delovno okolje,
- možnost izbrati posameznike in posameznice, ki se bodo zaposlili po končanem delovnem preizkusu.

V program Delovni preizkus pri delodajalcu se lahko vključijo tisti, ki so prijavljeni v evidenco brezposelnih oseb (ne glede na njihovo starost in trajanje brezposelnosti). Vanj pa se ne morejo vključiti:

- brezposelni, ki jim je pri delodajalcu v preteklosti že prenehala ali bila prekinjena pogodba o zaposlitvi in so se prijavili v evidenco brezposelnih oseb, od takrat pa še ni minilo 12 mesecev,
- brezposelni, ki so bili v zadnjih 12 mesecih že na delovnem preizkusu pri delodajalcu, ali pa so pri delodajalcu uporabljali ukrep usposabljanje na delovnem mestu ali pa so bili vključeni v javna dela,
- brezposelni, ki so bili v zadnjih 12 mesecih pred začetkom delovnega preizkusa že vključeni v enak ali podoben program delovnega preizkusa ali usposabljanja na delovnem mestu.

Delovni preizkus traja od najmanj sto ur do največ enega meseca. Izjema so invalidi, pri katerih lahko traja vključitev več kot en mesec. Udeležencem ukrepa Delovni preizkus lahko ZRSZ povrne upravičene

stroške, in sicer mesečno za pretekli mesec:

- dodatek za prevoz
- dodatek za aktivnost, ki znaša 3 € oziroma za prejemnike denarnega nadomestila 1,5 € za vsako uro dejanske udeležbe v delovnem preizkusu

Pomembno je izpostaviti, da delovni preizkus poteka brez vzpostavitve delovnega razmerja, kar pomeni, da udeleženci še naprej ostanejo prijavljeni na ZRSZ v registru brezposelnih oseb. Pred začetkom delovnega preizkusa morajo posamezniki oziroma posameznice z ZRSZ skleniti pogodbo o vključitvi in uspešno opraviti predhodni zdravniški pregled, na katerega jih napoti delodajalec. Posameznik ali posameznica mora biti v času opravljanja delovnega preizkusa obvezno zavarovan/a za primer invalidnosti in smrti, ki je posledica poškodbe pri delu. Ravno tako morajo delodajalci omogočiti prijavo v druga obvezna zavarovanja v skladu z zakonodajo.

Delodajalec mora med trajanjem delovnega preizkusa zagotoviti mentorja, medtem ko mora posameznik ali posameznica izvajati delo pod mentorjevim strokovnim vodstvom. Mentor lahko hkrati spremlja največ pet vključenih udeležencev in mora opraviti najmanj 20 ur mentorstva na udeleženca, ki mora biti kakovostno in opravljeno v ustreznem obsegu.

Pri izvedbi delovnega preizkusa je delodajalec upravičen, da mu ZRSZ povrne samo upravičene stroške, ki so:

- 206 € na udeleženca ali
- samo dejansko nastali strošek za predhodni zdravniški pregled udeleženca, ki pride v poštev:
 - za delodajalce iz posebej opredeljenih skupin v javnem povabilu (SKIS),
 - kadar se delovni preizkus predčasno prekine (ne glede na razlog),
 - kadar se oseba ni uspela vključiti v delovni preizkus zaradi negativne ocene predhodnega zdravniškega pregleda ali kljub opravljenemu zdravniškemu pregledu zaradi razlogov na svoji strani.

Pozor! Ukrep Delovni preizkus je mogočo kombinirati tudi z ukrepom Trajno zaposlovanje mladih, kar pomeni, da lahko mlado osebo najprej vzamete v podjetje za izvedbo programa Delovni preizkus, nato pa jo zaposlite za nedoločen čas in pridobite subvencijo v skladu z omenjenim ukrepom. v Ukrep Delovni preizkus je mogoče kombinirati tudi z ukrepom Trajno zaposlovanje mladih, kar pomeni, da lahko mlado osebo najprej vzamete v podjetje za izvedbo programa Delovni preizkus, nato pa jo zaposlite za nedoločen čas in pridobite subvencijo v skladu z omenjenim ukrepom.

PRILOŽNOST ZAME V NEVLADNIH ORGANIZACIJAH

Ukrep Priložnost zame v nevladnih organizacijah omogoča subvencijo v višini 7.250 € ali 9.250 € za zaposlitev brezposelnih v nevladnih organizacijah za najmanj 15 mesecev, s trimesečnim poskusnim delom. Zaposlitev mora biti za polni delovni čas, torej 40 ur na teden. Tudi pri tem ukrepu je mogoče zaposliti invalidno osebo za najmanj 20 ur na teden, a je delodajalec v tem primeru upravičen do sorazmerne subvencije. Na voljo za izvedbo omenjenega ukrepa je 1,2 milijona € iz državnega proračuna za 130 brezposelnih iz vse Slovenije. Namenjen je spodbujanju zaposlovanja v nevladnih organizacijah in opravljanju pripravništva, če je to predvideno s področno zakonodajo.

V okviru ukrepa Priložnost zame v nevladnih organizacijah je za delodajalce na voljo:

- 7.250 €, če je oseba prijavljena v evidenci brezposelnih od 6 do 12 mesecev,
- 9.250 €, če je oseba prijavljena v evidenci brezposelnih oseb več kot 12 mesecev.

V zaposlitev s pomočjo ukrepa Priložnost zame v nevladnih organizacijah se lahko vključijo brezposelni, ki:

- so v evidenci brezposelnih oseb neprekinjeno prijavljeni več kot 6 mesecev
- imajo terciarno (vsaj visokošolsko strokovno oziroma univerzitetno)

izobrazbo

- so iskalci prve zaposlitve, ki glede na zaključeno raven in vrsto izobrazbe še nimajo delovnih izkušenj, pridobljenih v okviru delovnega razmerja.

Pri vključevanju v ukrepe daje Zavod RS za zaposlovanje prednost dolgotrajno brezposelnim, ki so več kot dve leti neprekinjeno prijavljeni v evidenci brezposelnih.

Prijavo k ukrepu Priložnost zame v nevladnih organizacijah opredeljuje javno povabilo, ki določa razpoložljiva sredstva, pogoje in postopek sodelovanja, navodila za pripravo ponudbe, merila za ocenjevanje ponudb, upravičene stroške, obrazce in dokazila za povračilo stroškov, rok za oddajo ponudbe in druge pogodbene obveznosti.

Prijavo na javno povabilo lahko oddajo delodajalci, ki so pravna ali fizična oseba, poslujejo v sektorju S.15, in so vsaj eno leto vpisani v Poslovni register Slovenije na podlagi Zakona o društvih, Zakona o ustanovah, Zakona o zavodih, Zakona o zadrugah, zakonov o zbornicah ali Zakona o mladinskih svetih ali imajo status humanitarne organizacije, vsaj enega zaposlenega, pri tem pa izpolnjujejo še vse druge pogoje iz javnega povabila.

Nevladne organizacije lahko oddajo več prijav na javno povabilo, vendar je število prijav omejeno in določeno v pozivu. Skupno število subvencij je odvisno od števila oseb, ki jih ima nevladna organizacija prijavljene v obvezno socialno zavarovanje, torej od števila zaposlenih.

JAVNA DELA

Javna dela so razpisana enkrat na leto in so prek javnega povabila namenjena sofinanciranju stroškov zaposlitve dolgotrajno brezposelnih. Omenjeno javno povabilo je pripravljeno za izbor programov za vsako specifično leto.

- višino plače za posameznika ali posameznico znotraj javnih del določa Zakon o urejanju trga dela. Določena je z deležem min-

imalne plače po ravnih strokovne izobrazbe oziroma usposobljenosti za delo, ki ga posameznik ali posameznica opravlja v programu javnega dela.

- višina stroškov za prehrano je ravno tako določena in znaša 3,76 EUR.
- višina dni dopusta je ravno tako določena, in sicer v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih.

USPOSABLJANJE NA DELOVNEM MESTU

Usposabljanje na delovnem mestu in povračilo upravičenih stroškov usposabljanja je namenjeno brezposelnim v starosti 30 let in več, ki ustrezajo ciljni skupini javnega povabila. Odprto je do razdelitve razpoložljivih sredstev, najdlje do 30. 11. 2018.

Za ukrep Usposabljanje na delovnem mestu je na voljo je 7,37 milijona evrov, od katerih 80 odstotkov sofinancira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada, 20 odstotkov pa je zagotovljenih iz državnega proračuna.

Sredstva, ki so na voljo, so razdeljena glede na slovenske kohezijske regije. 60 odstotkov je namenjenim posameznikom in posameznicam, ki imajo stalno prebivališče v kohezijski regiji Vzhodna Slovenija, 40 odstotkov pa za posameznike in posameznice s stalnim prebivališčem v kohezijski regiji Zahodna Slovenija.

Glede na sredstva, ki so na voljo, je za Usposabljanje na delovnem mestu predvidena vključitev okrog 4.000 brezposelnih oseb pri delodajalcih iz vse Slovenije. Ukrep delodajalcem omogoča, da spoznajo brezposelne posameznice in posameznike v specifični delovni situaciji in jih usposobijo za točno določeno delovno mesto, ki pa seveda mora biti v skladu s programom usposabljanja, ki ga delodajalci oblikujejo in oddajo v ponudbi na javno povabilo.

Usposabljanje na delovnem mestu lahko traja:

- 2 meseca (enostavna, nezahtevna in manj zahtevna delovna mesta) ali
- 3 mesece (zahtevna in bolj zahtevna delovna mesta).

Posameznik ali posameznica se v skladu s predloženim in potrjenim programom ter ob mentorstvu, ki ga mora zagotoviti delodajalec, usposablja največ za polni delovni čas, torej 5 dni v tednu in 8 ur na dan.

Če sta narava dela in delovni urnik drugačna in ne trajata od ponedeljka do petka mora biti oseba prosta drug dan v tednu. Tak primer je delo ob sobotah: pri tovrstnih pogojih mora biti posameznik ali posameznica na usposabljanju prost/a vsaj 2 dneva v tednu.

Treba pa je vedeti, da programa Usposabljanje na delovnem mestu ni mogoče izvajati ob nedeljah in praznikih.

Na ukrep Usposabljanje na delovnem mestu se delodajalec lahko prijavi v okviru javnega povabila, ki je objavljen na spletni strani Zavoda RS za zaposlovanje. Samo dokumentacijo, ki je del javnega povabila je mogoče dobiti tudi osebno v glavnih pisarnah območnih služb ZRSZ v času uradnih ur.

Ob prijavi delodajalca na javno povabilo pa mora ta biti pozoren na ciljno skupino za usposabljanje.

Usposabljanje na delovnem mestu je bilo v preteklosti namenjeno mladim brezposelnim do tridesetega leta, vendar se v ukrep zdaj lahko vključijo tudi brezposelni posamezniki in posameznice, ki so:

- starejši od 50 let in prijavljeni med brezposelnimi najmanj 3 mesece,
- stari 30 let in več in prijavljeni med brezposelnimi najmanj 12 mesecev (dolgotrajno brezposelni),
- stari 30 let in več ter imajo končano ali nedokončano osnovno šolo (ISCED 2) in so v evidenci brezposelnih oseb prijavljeni najmanj 3 mesece.

- posamezniki, ki se vključujejo na trg dela po zaključenem programu socialne aktivacije oziroma so v določenem obdobju v večjem delu zastopani v evidenci brezposelnih.

Ponudbo za izvajanje in prijavo v program Usposabljanje na delovnem mestu lahko oddajo vsi delodajalci, ki so pravna ali fizična oseba (torej tudi samostojni podjetniki) in so vpisani v Poslovni register Slovenije (PRS), ter izpolnjujejo tudi druge pogoje za prijavo, navedene v javnem povabilu. Pomembno je izpostaviti, da mora imeti delodajalec, ki se prijavlja na ukrep, poravnave vse stroške in obveznosti.

Prijavo na ukrep Usposabljanje na delovnem mestu morajo delodajalci oddati na predpisanem obrazcu, lahko pa to storijo tudi po pošti ali osebno v glavni pisarni območne službe ZRSZ. Na eno javno povabilo je mogoče oddati tudi več zaporednih prijav, vendar mora biti ob oddaji nove prijave ukrep iz predhodne prijave že zaključen.

Javno povabilo za izvajanje usposabljanja je odprto do objave obvestila o razdelitvi razpoložljivih sredstev, predvidoma pa je to do 30. 11. 2018 opoldne, ko se izteče končni rok za oddajo prijav.

Stroški izvedbe programa Usposabljanja na delovnem mestu

ZRSZ omogoča povračilo upravičenih stroškov za izvajanje ukrepa, delodajalec pa ga uveljavlja v skladu s sklenjeno pogodbo o izvedbi usposabljanja. ZRSZ delodajalcu povrne stroške izvedbe za posameznika ali posameznico in strošek predhodnega zdravniškega pregleda.

Stroški izvedbe Usposabljanja, za enega posameznika ali posameznico znašajo:

- 370 € za dvomesečno usposabljanje in
- 493 € za trimesečno usposabljanje.

Posamezniku ali posameznici, ki se udeleži programa Usposabljanje na delovnem mestu, pa ZRSZ izplača dodatek za aktivnost in stroške prevoza. Samo izvajanje ukrepa in delo posameznika ali posameznice ne potekata v okviru delovnega razmerja.

POVRAČILO PRISPEVKOV DELODAJALCEM NA OBMOČJIH Z VISOKO BREZPOSELNOTJO

S tem ukrepom je delodajalcem omogočeno povračilo plačanih prispevkov delodajalca za novo zaposlene sodelavce na območjih z visoko brezposelnostjo. Povračilo je mogoče uveljavljati za zaposlitev brezposelnih iz ciljnih skupin ukrepa, in sicer, če delodajalec:

- osebo zaposli neprekinjeno za 12 mesecev ali
- z osebo zakonito sklene več pogodb o zaposlitvi za določen čas, vendar brez enega dneva vmesne prekinitve in v skupnem trajanju najmanj enega leta.

S pogodbo o zaposlitvi oseb, delodajalec uveljavlja povračilo prispevkov delodajalca, vendar mora biti pogodba sklenjena v obdobju veljavnosti predpisov, ki omogočajo povračilo prispevkov, in sicer za naslednje regije:

- Pokolpje – v obdobju od 21. 3. 2012 do 31. 12. 2020,
- Maribor z okolico – v obdobju od 22. 6. 2013 do 31. 12. 2018,
- Hrastnik, Radeče, Trbovlje – v obdobju od 27. 7. 2013 do 31. 12. 2020.

Povračilo prispevkov je mogoče uveljavljati za zaposlitev osebe, ki:

1. v preteklih šestih mesecih ni imela redno plačane zaposlitve ali
2. je stara od 15 do 24 let ali
3. ni dosegla stopnje srednjega strokovnega izobraževanja, srednjega poklicnega, tehniškega izobraževanja ali splošnega srednjega izobraževanja, ali je v obdobju dveh let po zaključku rednega izobraževanja in še ni pridobila prve redne plačane zaposlitve, ali
4. je starejša od 50 let ali
5. živi sama in ima enega ali več vzdrževanih članov, kar pomeni, da sama skrbi za enega ali več otrok, ki so mlajši od 26 let, če se

- redno šolajo, ali čigar zakonec je brezposeln, ali
6. se bo zaposlila v dejavnosti (gospodarskem sektorju), v kateri je neravnovesje med spoloma za najmanj 25 odstotkov višje od povprečnega neravnovesja v vseh gospodarskih sektorjih v Republiki Sloveniji, ali
 7. je pripadnik etnične manjšine ali
 8. se šteje kot invalid v kvotnem sistemu invalidov.

Povračilo prispevkov se uveljavlja za nazaj, in sicer:

- v enkratnem znesku – po enem letu zaposlitve brezposelne osebe (iz prvih sedmih ciljnih skupin) ali
- vsako leto – po izteku vsakega leta zaposlitve invalida.

Do povračila prispevkov delodajalca so upravičene pravne in fizične osebe, ki se ukvarjajo z gospodarsko dejavnostjo v Sloveniji in imajo:

- sedež opravljanja svoje dejavnosti na območju z visoko brezposelnostjo
- stalno ali začasno prebivališče na območju z visoko brezposelnostjo, kjer dejansko opravljajo dejavnost (velja za delodajalce, ki opravljajo dejavnost za katero ni registrskega organa ali druge predpisane evidence).

Pomembno pa je tudi:

- da zaposlitev osebe iz ciljne skupine pri delodajalcu predstavlja povečanje števila zaposlenih. Predstavljati mora torej novo, dodatno zaposlitev in ne nadomeščanja predhodno zaposlenih.

VAJENIŠTVO

Aktivne politike zaposlovanja ne vključujejo samo subvencij za različne oblike dela, ampak tudi sistemske ukrepe. Eden od takih ukrepov je ponovna uvedba vajeniškega sistem. Maja 2017 so odgovorni sprejeli Zakon o vajeništvu (ZVaj) z namenom spodbuditi čim hitrejšo usposobljenost za poklic, izboljšati vključitev gospodarstva v sistem izobraževanja, urediti povezovanje šolskega

izobraževanja in praktičnega usposabljanja na vajeniškem učnem mestu ter z namenom zagotoviti ustrezno usposobljen kader za gospodarstvo, kar bi lahko pospešilo nadaljnje zaposlovanje mladih.

Vajeništvo lahko izvaja delodajalec, ki:

- ima ustrezne delovne pogoje in opremo,
- je vpisan v razvid vajeniških učnih mest,
- njegovo poslovanje obsega dejavnost poklica, za katerega se vajenec izobražuje,
- lahko vajencu zagotovi mentorja za čas praktičnega usposabljanja z delom,
- v obdobju zadnjega leta pred sklenitvijo pogodbe o vajeništvu zoper njega ni bila izdana pravnomočna obsodba zaradi kršitve delovno pravnih predpisov,
- zoper njega ni uveden postopek za prenehanje ali prisilna poravnava,
- v obdobju zadnjega leta pred sklenitvijo pogodbe o vajeništvu zaposlenim izplačuje plače in prispevke za socialno varnost.

Vajenec ali vajenka mora imeti mentorja, ki ima najmanj srednjo strokovno izobrazbo, pedagoško-andragoško usposobljenost in vsaj tri leta delovnih izkušenj ali mojstrski, delovodski oziroma poslovodski naziv s področja, za katerega se vajenec usposablja. Izjemoma je mentor lahko tudi oseba s srednjo poklicno izobrazbo in vsaj petimi leti delovnih izkušenj s področja dejavnosti oziroma poklica, za katerega se vajenec usposablja, in z ustrezno pedagoško-andragoško usposobljenostjo.

Vajenec ali vajenka je v času praktičnega usposabljanja z delom upravičen do vajeniške nagrade. Delodajalec je tako dolžan vajencu izplačevati vajeniško nagrado mesečno v denarni obliki.

Višina vajeniške nagrade ne sme biti nižji od:

- 250 € za prvi letnik;
- 300 € za drugi letnik in
- 400 € za tretji letnik.

Mesečni znesek vajeniške nagrade pa je lahko višji, če je tako določeno s kolektivno pogodbo dejavnosti, ki zavezuje delodajalca.

Vajenci in vajenke se morajo tudi obvezno zavarovati za primer invalidnosti in smrti kot posledice poškodbe pri delu. Sredstva za plačilo stroškov zavarovanja iz prvega odstavka tega člena delodajalcem zagotavlja Ministrstvo za izobraževanje.

Delodajalec mora vajencu za čas praktičnega usposabljanja z delom zagotoviti tudi povračilo stroškov prehrane in prevoza, stroškov v zvezi s službeno potjo in terenski dodatek na enak način in v višini, kot velja za delavca, zaposlenega pri delodajalcu, ki vajenca usposablja.

Izvajanje vajeništva v šoli in pri delodajalcu sme trajati skupno največ 8 ur dnevno in 36 ur tedensko. Če traja pouk v šoli dnevno 5 ali več ur, isti dan ne sme biti praktičnega usposabljanja z delom pri delodajalcu.

Enkrat v času vajeniškega razmerja, praviloma ob zaključku drugega letnika, se preveri uspešnost doseganja potrebne usposobljenosti in vaječevega znanja po načrtu izvajanja vajeništva. Hkrati je izvedeno preverjanje načina izvajanja vajeništva pri delodajalcu, ob tem pa so delodajalcu podani tudi nasveti o poteku nadaljnjega vaječevega praktičnega izobraževanja.

V vajeništvo se lahko v luči prekvalifikacije, pridobitve srednje poklicne izobrazbe ali nadaljnjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključi tudi delavec ali delavka, ki je že zaposlen/a, ali pa brezposelna oseba, in sicer z vključitvijo v izredno izobraževanje.

Pomembno je tudi izpostaviti, da je ministrstvo, pristojno za izobraževanje, in ministrstvo, pristojno za gospodarstvo, do konca leta 2021 delodajalcem financirata del njihovih stroškov, povezanih s praktičnim usposabljanjem vajencev.

Izvedba Zakona o vajeništvu je sicer pilotni projekt z namenom preveriti, ali je v Sloveniji mogoče izvajati tovrsten sistem izobraževanja. Ravno zato bo na voljo le za točno določene poklice, kot so:

- mizar,
- kamnosek,
- oblikovalec kovin – orodjar,
- gastronom hotelir.

Ukrepe aktivne politike zaposlovanja pa ne najdemo zgolj znotraj sheme Jamstvo za mlade, temveč tudi v različnih zakonih. Zato pogledjmo naslednji primer.

VRAČILO PRISPEVKOV DELODAJALCA ZA PRVO ZAPOSLITEV

Če delodajalec zaposli mlado osebo do šestindvajsetega leta starosti ali matero, ki skrbi za otroka do njegovega tretjega leta starosti, lahko za prvi dve leti njihove zaposlitve uveljavlja delno vračilo plačanih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Vračilo prispevkov delodajalci uveljavljajo na podlagi Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2). Posameznik oziroma posameznica pa mora ostati neprekinjeno zaposlen/a najmanj 2 leti

Delno vračilo plačanih prispevkov poteka na naslednji način:

- 50 odstotkov prispevkov delodajalca za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za prvo leto zaposlitve in
- 30 odstotkov prispevkov delodajalca za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za drugo leto zaposlitve.

Do povrnjenih prispevkov je pravna ali fizična oseba upravičena, če ima za celotno obdobje, za katero uveljavlja povračilo, v celoti plačane prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Če mladi, za katere je v veljavi povračilo prispevkov, dopolnijo 26 let pred iztekom dveletnega obdobja zaposlitve, je delodajalcu povrn-

jen sorazmerni del prispevkov. Torej za obdobje od sklenjene zaposlitve do dopolnjenega šestindvajsetega leta starosti.

Prav tako je delodajalcu povrnjen sorazmerni del prispevkov za matere, čigar otrok dopolni tri leta starosti pred iztekom dveletnega obdobja zaposlitve. Torej za obdobje od sklenjene zaposlitve z materjo do otrokovega dopolnjenega tretjega leta starosti. Tudi v teh dveh primerih mora biti pogodba o zaposlitvi sklenjena za nedoločen čas, zaposlitev pri delodajalcu pa ohranjena neprekinjeno najmanj dve leti.

Vsi omenjeni ukrepi in tudi vrsta drugih so javno dostopni na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, Ministrstva za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti in tudi drugje.

UPORABNE POVEZAVE

- **Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje**
<https://www.ess.gov.si/>
- **Sindikata Mladi plus**
<https://www.mladiplus.si/>
- **Projekt Junaki zaposlovanja**
<http://www.junakizaposlovanja.si/>
- **Kampanja Jamstvo za mlade**
<https://www.facebook.com/JamstvoZaMlade/>
- **Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti** <http://www.mddsz.gov.si/>

